

Plan för studie- och yrkesvägledning

Antagen av Kommunstyrelsen 2014-11-25, § 282.

Postadress: BOXHOLMS KOMMUN, Barn- och utbildningsförvaltningen, Box 65, 590 10 BOXHOLM

Besöksadress: Skolgatan 1 Telefon: 0142-895 75 Fax: 0142-896 01

E-post: kommun@boxholm.se Hemsida: www.boxholm.se Organisationsnr: 212000-0407

Innehåll

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING I BOXHOLMS KOMMUN.....	3
VAD ÄR STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING – SYFTE OCH DEFINITION.....	3
EXEMPEL PÅ VERKTYG INOM STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING	4
FRAMTIDSPLAN	4
PERSONLIG VÄGLEDNING.....	4
ARBETSPLATSBESÖK, STUDIEBESÖK, YRKESINTERVJUER, APP	4
<i>Förskola - åk 3</i>	4
<i>Åk 4 - 6</i>	4
<i>Åk 7 - 9</i>	4
FÖRSTÄRKT VÄGLEDNING (ÅRSKURS 9).....	4
OLIKA SÄTT ATT UTVECKLAS... ..	5
<i>FramtidsFrön (www.framtidsfron.se)</i>	5
<i>Fadderföretag</i>	6
<i>Svenskt näringsliv (www.svensktnaringsliv.se/ipraktiken/)</i>	6
INFORMATION/LÄNK TIPS	7
STYRDOKUMENT	8
LÄROPLAN FÖR FÖRSKOLAN, LPFÖ98/10	8
<i>Förskolans uppdrag</i>	8
<i>Mål</i>	8
<i>Riktlinjer</i>	8
LÄROPLAN FÖR GRUNDSKOLAN, FÖRSKOLEKLASSEN OCH FRITIDSHEMMET, LGR 11	9
<i>Skolan och omvärlden</i>	9
<i>Mål</i>	9
<i>Riktlinjer</i>	9
<i>Rektorns ansvar</i>	9
ARBETSPLAN FÖR STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING	11
FÖRSKOLA – ÅK 6	11
ÅK 7 – 9.....	11
EXEMPEL PÅ FRAMTIDSFRÅGOR (BILAGA 1)	13

Studie- och yrkesvägledning i Boxholms kommun

När börjar man drömma om hur livet skall bli? Hur prövar man sig fram? Hur tänker man om sig själv i olika situationer? Hur lär man känna sig själv? Att medvetet ställa sådana frågor sätter igång en process hos individen.

Studie- och yrkesvägledningen i Boxholm skall utvecklas så att den har fokus på det livslånga lärandet. Såväl den enskilde individen som samhället tjänar på att barn, ungdomar och vuxna lär känna sig själva, sina styrkor och intressen. Det är därför viktigt att starta tidigt med studie- och yrkesvägledning då medvetna val handlar om att reflektera över sig själv.

Planen för Studie- och yrkesvägledning i Boxholms kommun omfattar all utbildning från förskola till grundskolans åk 9. Syftet är att eftersträva likvärdig studie- och yrkesvägledning på varje utbildningsstadium, främja väl underbyggda val samt stärka elevernas motivation och lust till fortsatt lärande. Målet är att synliggöra vägledningen som en process och pedagogisk verksamhet. Denna plan ska användas som inspiration och vägledning för personal inom kommunens skolor. Den kräver vidare arbete på respektive skola, och varje enhet skall presentera en arbetsplan för hur man vill organisera sin studie- och yrkesvägledning. Planen kan också ge vårdnadshavare till kommunens barn och ungdomar insyn i skolornas arbete med att förbereda eleverna inför det kommande arbetslivet.

Vad är studie- och yrkesvägledning – syfte och definition

Studie- och yrkesvägledning syftar till att ge elever förutsättningar att hantera frågor som rör studie- och yrkesval. Studie- och yrkesvägledningen ska genomföras på ett professionellt sätt och vila på en vetenskaplig grund. Den vetenskapliga utgångspunkten för studie- och yrkesvägledning är olika karriär- och vägledningsteorier som grundas i pedagogik, sociologi och psykologi¹.

Studie- och yrkesvägledning kan beskrivas utifrån *ett vidare och ett snävare perspektiv*². I det vidare perspektivet är studie- och yrkesvägledning alla de aktiviteter som bidrar till att eleverna utvecklar de kunskaper de behöver för att göra välgrundade studie- och yrkesval. Det kan exempelvis vara arbetsplatspraktik (APP), arbetsplatsförlagt lärande (APL), studiebesök, arbetslivsdagar, information om studier och utbildningar samt aktiviteter som syftar till att eleverna får utveckla sin självkännet. Studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv omfattar *all* personal i skolan. Studie- och yrkesvägledning i ett snävare perspektiv handlar om den professionella studie- och yrkesvägledarens arbete med enskilda eller grupper av elever med fokus på val av utbildning, yrke, arbete och karriär. Den professionella vägledarens främsta verktyg är vägledningssamtalet där eleven lotsas fram till ett eget beslut för sin egen framtid.

¹ Skolverkets Allmänna Råd, Arbete med Studie- och yrkesvägledning (2013:1393)

² Skolverkets Allmänna Råd, Arbete med Studie- och yrkesvägledning (2013:1393)

Exempel på verktyg inom studie- och yrkesvägledning

Framtidsplan

Framtidsplanens syfte är att den skall leda till ökad självkänedom och höja motivationen för studier. Detta är ett enkelt dokument som är tänkt att följa eleven från förskoleklass till åk 9.

Genom att elevens mentor ställer olika framtidsfrågor i samband med utvecklingssamtalet startas en tankeprocess om framtida möjligheter till arbete och utbildning. Exempel på framtidsfrågor, se bilaga 1. Framtidsplanen kan också fungera som en dokumentation av de vägledningsinsatser som gjorts. Planen följs upp vid utvecklingssamtalen och skall utgöra en grund för den intensifierade vägledningen inför elevens gymnasieval i åk 9.

Personlig vägledning

Personlig vägledning är en process som bedrivs enskilt och/eller i grupp av professionella vägledare med samtalet som det viktigaste verktyget. Målet är att eleven skall kunna göra välgrundade studie-, yrkes- och karriärval. Detta kräver självkänedom, kunskap om de möjliga alternativen och metoder att kunna hantera valsituationen.

Arbetsplatsbesök, studiebesök, yrkesintervjuer, APP

Genomförs på olika nivåer och anpassas till elevens ålder.

Förskola - åk 3

Enklare besök där barnen/eleverna tar med sig synintryck och andra upplevelser för att arbeta med dem i gruppen/klassen.

Åk 4 - 6

Samla in mer utförlig information om arbetsplatsen/olika yrken, bl.a. vad det gäller vilka egenskaper som krävs, könsroller, arbetsgivare/arbetstagare etc. I åk 6 kan eleven göra arbetsplatsbesök 1-2 dagar som en introduktion i arbetslivet. Besöken kan vara förlagda till vårdnadshavarnas arbetsplats.

Åk 7 - 9

Arbetsplatsbesök, studiebesök, yrkesintervjuer och APP inriktas mot att eleven bl.a. skall få ökad insikt om; arbetsmiljö, ett socialt samspel mellan vuxna på arbetsplatsen, arbetstider, löner, karriärmöjligheter, utbildningskrav, yrken och arbetsmarknad.

Förstärkt vägledning (årskurs 9)

I de fall det behövs, planeras lämpliga insatser av mentor i samråd med studie- och yrkesvägledaren och berörd elev. Det kan röra sig om arbetsplatsbesök, att eleven samlar information om ett visst gymnasieprogram/yrke, intensivstudier i behörighetsgivande ämne/ämnen, besök på gymnasieprogram m.m.

Olika sätt att utvecklas...

FramtidsFrön (www.framtidsfron.se)

FramtidsFrön erbjuder flera program som möjliggör för skolor att arbeta med entreprenöriellt lärande på ett enkelt och roligt sätt. Konceptet innefattar en röd tråd av olika program för att främja entreprenörskapet i grundskolan på alla nivåer.

- *Frö-Retaget*
Med hjälp av verktyget Frö-Retaget kan hela klassen tillsammans träna på att driva ett riktigt projekt från start till mål. Med utgångspunkt från klassens gemensamma dröm samt elevernas idéer och talanger, planerar och genomför eleverna aktiviteter som tar dem mot målet. Det kan t ex handla om att klassen vill arbeta in pengar till en gemensam klassresa. Frö-Retaget vänder sig till elever i åk 3 – 6 och gör det möjligt för en klass att tillsammans driva ett företag i sin allra enklaste form.
- *Miljörally*
I miljörallyt utmanas eleverna att använda sin kreativitet för att lösa verkliga miljöproblem från riktiga företag. Verktyget vänder sig till alla elever från förskoleklass till åk 9 och kan integreras i de flesta skolämnen. En hel klass kan göra arbetet tillsammans eller så arbetar man gruppvis med flera uppgifter.
- *Detektiverna*
Detektiverna är ett verktyg där elever får upptäcka förändringar som skett, och sker, i deras närhet genom att jämföra gamla fotografier med nya. Detektiverna börjar med att eleverna ska leta reda på gamla fotografier från deras närmiljö och/eller foton på saker, traditioner etc. De ska sedan ta ett nytt fotografi på samma plats. Genom att jämföra fotografierna upptäcker de förändringarna och frågor väcks över vad det är som har hänt och varför.
- *Hands On*
HandsOn Enterprising är ett verktyg som tränar elevernas personliga entreprenörskap. Materialet finns både på engelska och svenska och riktar sig till åk 6 – 9. Med hjälp av verktyget kan även språkundervisningen komma med i det entreprenöriella lärandet.
- *Företagsorientering i åk 8 och åk 9*
Besöken på arbetsplatser förbereds i skolan genom att elever med hjälp från mentorer/lärare arbetar fram en lämplig frågeställning för den arbetsplats man skall besöka. Besöken bokas av elever/lärare eller av en utsedd grupprepresentant.
Efter genomförda besök sammanställs elevernas erfarenheter och redovisas i klassen. Redovisningarna är tänkta att ge en bredare yrkesorientering och underlätta framtida gymnasie- och yrkesval. För att kunna säkerställa kvalitén

skall en utvärdering ske där elever, lärare och arbetsplatser talar om hur de upplevt besöken.

Fadderföretag

Den information och kunskap ett fadderföretag kan bistå med kan med lite kreativitet användas i undervisningssammanhang inom ett flertal ämnen och på olika nivåer. Lärarlaget på skolan knyter kontakter med personer som jobbar i företag och organisationer i skolans närområde. Därefter får mindre elevgrupper göra flera korta besök på arbetsplatserna. Viktigast är att eleverna får lösa uppgifter under sina besök – uppgifter som tar avstamp i de skolämnen som läraren och kontaktpersonen finner lämpliga.

Svenskt näringsliv (www.svensktnaringsliv.se/ipraktiken/)

Med verktyget *I praktiken – skola* får lärare och SYV praktisk handledning inför arbetsplatsbesök/praktik. I materialet finns även stöd och hjälp för företag och elever.

Information/länktips

Information om utbildningar, yrken och arbetsmarknad kan delges på olika sätt, t ex genom att bjuda in företrädare för olika yrken, informatörer från branschorganisationer, fackföreningar, arbetsförmedling, universitet och högskolor. Man kan också anordna besök inom olika skolformer. Det finns även möjlighet till öppet hus, informationsdagar på Arbetsförmedlingen, skolmässor m.m. Annat informationsmaterial och flera tips finns att hämta hos studie- och yrkesvägledarna. Man kan också söka information via Internet, i fackliga tidskrifter, branschtidningar, dvd och videofilmer etc. Det är av stor vikt att eleverna får träning i att söka och kritiskt granska information. Som en hjälp i informationssökningen vad det gäller studier och arbetsliv kan följande länkar vara till hjälp:

www.utbildningsinfo.se

www.gymnasiestudera.se

www.gymnasieguiden.se

www.yrmis.se

www.vuxenstudera.nu

www.arbetsformedlingen.se

www.allastudier.se

www.studentum.se

www.minframtid.se

www.folkhogskola.nu

www.yrkeshogskolan.se

www.syvonline.se

Styrdokument

Kommunernas studie- och yrkesvägledning regleras i Skollagen, förordningarna och läroplanerna samt Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning³. Boxholm kommuns studie- och yrkesvägledning ansluter också till regionala rekommendationer för en likvärdig Studie- och yrkesvägledning⁴.

Läroplan för förskolan, Lpfö98/10

Förskolans uppdrag

Barnen ska få möjligheter att utveckla sin förmåga att iaktta och reflektera. Förskolan ska vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens. Barnet ska också ha möjlighet att enskilt fördjupa sig i en fråga och söka svar och lösningar. (sid 6)

Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Verksamheten ska utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen, motivation och drivkraft att söka kunskaper. Barnen söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera. Med ett temainriktat arbetssätt kan barnens lärande bli mångsidigt och sammanhängande.

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära
- utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga
- tillägnar sig och nyanserar innebörden av begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen

- ges förutsättningar för utveckling och lärande och samtidigt stimuleras att använda hela sin förmåga,
- upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker,
- ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper

Arbetslaget ska

- ta vara på barns vetgirighet, vilja och lust att lära samt stärka barns tillit till den egna förmågan,
- ge barn möjlighet att lära känna sin närmiljö och de funktioner som har betydelse för det dagliga livet samt få bekanta sig med det lokala kulturlivet.

³ Arbete med Studie- och Yrkesvägledning. Skolverkets Allmänna Råd med kommentarer. Skolverket. 2013.

⁴ Likvärdig studie- och yrkesvägledning för barn, ungdomar och vuxna. Regionala Rekommendationer för Östergötland och Tranås. Regionförbundet Östsam. 2014.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11

Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Läraren ska

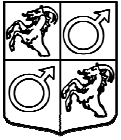
- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens arbete med studie- och yrkesorienterande insatser.

Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande

till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.
- den studie- och yrkesorienterade verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Arbetsplan för studie- och yrkesvägledning

Förskola – åk 6

Förskola

- Barnen får gå på enklare studiebesök/arbetsplatsbesök i studie- och vägledande syfte där barnen samlar synintryck och andra upplevelser för att arbeta med dem i gruppen.
- Roll- och yrkeslekar erbjuds barnen.

Förskoleklass - åk 3

- Alla elever skall göra en framtidsplan.
- Eleverna får gå på enklare studiebesök/arbetsplatsbesök i studie- och vägledande syfte där barnen/eleverna samlar synintryck och andra upplevelser för att arbeta med dem i gruppen/klassen.
- Vårdnadshavare ska bjudas in för att informera om sina yrken.
- Roll- och yrkeslekar erbjuds eleverna.
- I undervisningen kan filmer och annat yrkesvägledningsmaterial användas.

Åk 4 - 6

- Alla elever skall göra en framtidsplan.
- Eleverna får gå på studiebesök/arbetsplatsbesök/yrkesintervjuer. Syftet är att samla in mer utförlig information om arbetsplatsen bl.a. vad gäller vilka egenskaper som krävs, könsroller, arbetsgivare/arbetstagare, arbetsmarknad m.m.
- Eleverna erbjuds en till två dagars praktik i arbetslivet. Praktikplatser anordnas av eleverna och deras vårdnadshavare. Mindre elevgrupper kan praktisera på samma arbetsplats, om detta är möjligt.
- Vårdnadshavare och företrädare för olika yrken/branscher/organisationer bjuds in till skolan.
- I undervisningen kan filmer och annat yrkesvägledningsmaterial användas.
- SYV informerar om valet av språk i åk 6.

Åk 7 – 9

Åk 7

- Alla elever skall göra en framtidsplan.
- Eleverna får gå på studiebesök/arbetsplatsbesök/yrkesintervjuer kopplade till olika undervisningsmoment i olika ämnen. Besöken/yrkesintervjuerna inriktas mot att eleven skall få ökad insikt om arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på arbetsplatsen, arbetstider, löner, karriärmöjligheter, utbildningskrav, arbetsmarknad m.m.

- Eleverna erbjuds yrkespraktik 1-2 dagar med vårdnadshavare, eventuellt 2-3 elever i grupp.
- Företrädare för olika yrken/branscher/organisationer bjuds in till skolan.
- SYV erbjuder individuella vägledningssamtal vid behov.

Åk 8

- Alla elever skall göra en framtidsplan.
- Eleverna erbjuds studiebesök på gymnasieskolor.
- Eleverna gör studiebesök, företagsorientering, yrkesintervjuer, APP kopplade till olika undervisningsmoment i olika ämnen. Besöken/yrkesintervjuerna inriktas mot att eleven skall få ökad insikt om arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på arbetsplatsen, arbetstider, löner, karriärmöjligheter, utbildningskrav, arbetsmarknad m.m.
- Representanter för olika yrken/branscher/organisationer bjuds in till skolan.
- SYV ger gymnasieinformation till elever/vårdnadshavare (lektionstid och på föräldramöte) under våren.
- SYV erbjuder individuella vägledningssamtal vid behov.

Åk 9

- Alla elever skall göra en framtidsplan.
- Alla elever erbjuds individuella vägledningssamtal.
- SYV ger gymnasieinformation till elever/vårdnadshavare (lektionstid och på föräldramöte) under hösten.
- Eleverna gör studiebesök/arbetsplatsbesök/yrkesintervjuer kopplade till olika undervisningsmoment i alla ämnen. Besöken/yrkesintervjuerna riktas mot att eleven skall få ökad insikt om arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på arbetsplatsen, arbetstider, löner, karriärmöjligheter, utbildningskrav, arbetsmarknad m.m.
- Eleverna erbjuds studiebesök och prova-på-dagar på gymnasieskolor (i grupp och enskilt).
- Eleverna erbjuds och uppmanas att besöka gymnasiemässan och öppet hus på gymnasieskolor.
- Gymnasieskolor bjuds in för att berätta om sina utbildningar.
- Representanter för olika yrken/branscher/organisationer bjuds in till skolan.

Grundsärskolan år 7 – 9

- Alla elever skall göra en framtidsplan.
- Eleverna erbjuds individuella vägledningssamtal.
- SYV ger gymnasieinformation till elever/vårdnadshavare under hösten.
- Eleverna erbjuds studiebesök/APP på arbetsplatser.
- Eleverna gör studiebesök/inpraktik på gymnasieskolor (i grupp och enskilt).
- Eleverna erbjuds och uppmanas att besöka öppet hus på gymnasieskolor.

Exempel på framtidsfrågor (Bilaga 1)

Välj ut lämpliga frågor och anpassa dem efter elevens ålder!

1. a. Vad skulle du vilja arbeta med i framtiden?
b. Vad är det som intresserar dig i det jobbet?
2. a. Känner du någon som jobbar som? I så fall - har han/hon berättat något om sitt arbete?
b. Skulle du vilja besöka en sådan arbetsplats?
c. Finns det andra yrken där man gör liknande saker?
3. Hur blir man?
4. Vad krävs för att nå ditt mål?
5. Hur kan man få reda på mer om ett yrke?
6. a. Hur tycker du man skall vara för att kunna arbeta som?
b. Vilka kunskaper behövs i jobbet?
7. Vilka skolämnen tror du är viktiga för att nå ditt mål?
8. Vad är du bra på?
9. Vad tror du dina kompisar/föräldrar tycker du är bra på?
10. Hur kan du förbereda dig för att nå ditt mål?
11. Vilka är dina fritidsintressen?
12. Vilka skolämnen tycker du bra om?
13. a. Vilket/vilka gymnasieprogram tror du är bra att söka till om du vill bli?
b. Skulle du vilja göra studiebesök på något/några av de programmen?
c. Finns det andra program du skulle vilja besöka?
14. Vill du besöka en arbetsplats? I så fall - vilken?
15. a. Har du möjlighet att göra APP inom ditt intresseområde?
b. Vilka fördelar kan du se med det?